

Gossip – BUITEN PM Magie EN AATS en

30.08.2026 – 28.02.2027

K WIJLRE
A Marginali-
STEELsering

Sinds een aantal jaar presenteert buitenplaats Kasteel Wijlre een tentoonstellingsprogramma waarin via de kunst wordt gekeken naar de relatie tussen mens en natuur. In de westerse wereld is die relatie vooral sinds de achttiende eeuw sterk veranderd: de explosieve toename van kennis over de levende wereld en de manier waarop zij functioneert, heeft er mede voor gezorgd dat de mens zichzelf langzaam heeft verbijzonderd van wat we 'de natuur' zijn gaan noemen. We hebben onszelf in de loop der eeuwen buiten (of misschien beter: boven) de natuur geplaatst, met behulp van de kennis die de wetenschap ons heeft aangereikt. Inmiddels maakt een ecologische permacrisis ons steeds bewuster van de nadelige effecten van die ontwikkeling, en begrijpen we steeds beter dat kennisproductie nooit neutraal is, maar verweven is met subjectiviteit en ideologie – en daarmee onlosmakelijk is verbonden met macht en hiërarchie.

In de tentoonstelling *Gossip: Magie en Marginalisering*, geïnitieerd en samengesteld door gastcurator Marjolein van der Loo, staat de marginalisering en onderdrukking van kennis centraal; in het bijzonder de onofficiële kennis, vaak gerelateerd aan natuur, genezing en zorg en gedeeld en doorgegeven in hechte (vrouwelijke) gemeenschappen die in de vroegmoderne geschiedenis door patriarchale machtsstructuren werden onderdrukt. Met de historische en geografische context van Zuid-Limburg als vertrekpunt, en met ruime aandacht voor werk van kunstenaars uit de regio, verbeeldt de tentoonstelling hoe historische processen van marginalisering – met name de heksenvervolgingen in de 17e en 18e eeuw – doorwerken in het heden. In *Gossip* wordt die marginalisering opgevat als een doorlopend mechanisme dat zich steeds opnieuw richt op groepen die als 'anders' of 'oncontroleerbaar' worden gezien – op basis van gender, afkomst, geloof of

Introduction

EN

For several years, the Kasteel Wijlre estate exhibition programme has explored the relationship between humans and nature, a relationship that has changed dramatically in the Western world, especially since the eighteenth century. The explosive growth in our knowledge of the living world and how it functions has, over time, helped bring about a gradual separation of ourselves from what we call 'nature'. Aided by scientific knowledge, over the centuries we have also come to place ourselves outside, or perhaps more accurately, 'above' nature. Now, an ecological permacrisis is making us increasingly aware of the harmful consequences of this tendency, as we recognise that the production of knowledge is never neutral but entangled with subjectivity and ideology – and therefore inextricably linked to power and hierarchy.

Initiated and curated by curator Marjolein van der Loo, *Gossip: Magic and Marginalisation* examines the ostracism and suppression of knowledge, particularly unofficial knowledge related to nature, healing and care. This knowledge was shared and passed down within close-knit, often female, communities before patriarchal power structures suppressed it in the early modern period. The exhibition takes South Limburg's history and geography as its starting point and foregrounds artists from the region. It shows how past marginalisation, especially the seventeenth and eighteenth-century witch trials, continues to shape the present. In *Gossip*, this marginalisation is understood as an ongoing mechanism that repeatedly targets groups perceived as 'different' or 'uncontrollable' because of their gender, ethnicity, faith or physical appearance. Rather than treating magic as superstition or

lichaam. *Gossip* positioneert magie niet als bijgeloof of verdacht fenomeen, maar als een vorm van intentie, verbinding en creatie die nauw verwant is aan de artistieke praktijk. Nieuwe en bestaande kunstwerken verkennen thema's als lichaam, ritueel, ecologie, *interspecies*-relaties en alternatieve vormen van kennis. Historische praktijken, zoals kruidenrituelen en volksdevotie, worden in de kunstwerken verbonden met hedendaagse vragen rond zorg, autonomie en gemeenschap. Bezoekers worden in *Gossip* uitgenodigd om zich actief te verhouden tot verhalen die niet altijd zijn opgeschreven, maar wel voortleven – tussen mensen, in taal en in de natuur. Zo vormen zich op de buitenplaats tijdens *Gossip* nieuwe gemeenschappen waarin kennis, ervaring en verbeelding blijven circuleren.

In de solotentoonstelling *Daisychain* van Vibeke Mascini in het Koetshuis wordt kennis in verband gebracht met geheugen en energie. De titel van de tentoonstelling verwijst naar een term uit de informatica, die de seriële koppeling van elektronische componenten in een systeem beschrijft. Mascini begeeft zich graag op het snijvlak van technologie en de natuurlijke, bezielde wereld (een *daisy chain* is natuurlijk ook een madeliefjesketting), en probeert ons de onzichtbare verbanden tussen deze schijnbaar tegengestelde domeinen te onthullen en op magische wijze te laten vonken. In veel van haar projecten onderzoekt ze op verbeeldingsvolle wijze de ethische en existentiële vragen rond onze omgang met energie: wie bezit deze bronnen, hoe worden ze gebruikt en welke gevolgen heeft dat voor de menselijke en meer-dan-menselijke wereld? Voor *Daisychain* creëerde de kunstenaar een gesloten systeem met een mysterieus 'brein' dat vanaf één van de zolderruimtes in het Koetshuis de overige ruimtes van energie voorziet. Mascini's werk nodigt uit tot een vertraagde, soms bijna meditatieve benadering van technologie: waar technologie vaak wordt gezien als iets mechanisch en functioneels, plaatst Mascini haar in een poëtische

something suspect, *Gossip* presents it as a form of intention, connection and creation, closely linked to artistic practice. New and existing artworks explore the body, ritual, ecology, interspecies relations and alternative forms of knowledge. Historical practices, such as herbal rituals and folk devotion, connect with contemporary issues surrounding care, autonomy and community. *Gossip* invites visitors to actively engage with stories that have not always been written down, yet continue to live on between people, in language and in nature. During *Gossip*, the estate becomes a place where new communities emerge and knowledge, experience and imagination continue to circulate.

Vibeke Mascini's solo exhibition *Daisychain* at the Coach House connects knowledge to memory and energy. The title derives from a computing term that describes the serial connection of electronic devices within a system. Mascini explores the intersection of technology and the natural, animate world (the title also evokes the image of a floral daisy chain necklace). She reveals the hidden connections between these seemingly opposing realms and magically sparks them to life. Many of her projects imaginatively explore the ethical and existential questions surrounding our use of energy, asking who owns these resources, how they are used, and what consequences this has for the human and more-than-human worlds. For *Daisychain*, she has created a closed system with a mysterious 'brain' in one of the Coach House's attic spaces that supplies energy to the rest of the building. Mascini's work invites a slower, almost meditative approach to technology. Where technology is often seen as mechanical and functional, she places it in a poetic context, showing that the increasingly abstract background processes shaping our lives are not merely measurable quantities but sources of meaning and

context. Daarmee laat ze zien dat de steeds abstractere processen die op de achtergrond onze levens vormgeven niet slechts meetbare grootheden zijn, maar ook dragers van betekenis en verbeelding. In die zin biedt haar praktijk een ruimte om opnieuw na te denken over onze relatie met de wereld om ons heen, en om een gevoel van verwondering terug te brengen in de omgang met alledaagse processen.

Xander Karskens
Directeur buitenplaats Kasteel Wijlre

imagination. Her practice thus offers space to rethink our relationship with the world around us and to restore a sense of wonder to our engagement with everyday processes.

Xander Karskens
Director, Kasteel Wijlre estate

Installatie-overzicht · Installation overview Gossip

Gossip, Magie en Marginalisering · Gossip: Magic and Marginalisation

Hedje House

Gossip: Magic and Marginalisation

Gossip, Magie en Marginalisering

De tentoonstelling *Gossip, Magie en Marginalisering* vertrekt vanuit een onderbelichte geschiedenis van Zuid-Limburg: die van de heksenvervolgingen. Ook in deze regio werden vrouwen beschuldigd, gemarteld, veroordeeld en vermoord. Hun geschiedenis maakt deel uit van bredere processen waarin patriarchale, religieuze en politieke machtsstructuren bepaalden welke lichamen, kennisvormen en manieren van leven als legitiem werden beschouwd en welke naar de marge werden verwezen.

Wat we over veel van deze vrouwen weten, is slechts via de documenten van hun vervolgers tot ons gekomen. Onvolledige processtukken, verhoren, vonnissen of een kleine notitie vormen vaak de enige bronnen die zijn overgeleverd.¹ Hun eigen woorden, ervaringen en perspectieven zijn nauwelijks opgetekend. Tegelijkertijd roept deze geschiedenis vragen op die ook vandaag relevant blijven. Hoe gaan samenlevingen om met kennis die zich buiten dominante systemen bevindt? Welke verhalen worden bewaard en welke verdwijnen uit beeld? En hoe werken mechanismen van uitsluiting door in het heden?

De titel *Gossip* verwijst naar het gelijknamige begrip dat academicus Silvia Federici opnieuw onder de aandacht heeft gebracht.² Oorspronkelijk verwees gossip, gevormd uit “go” als godparent en “sib” van sibling, niet naar geroddel, maar naar hechte sociale relaties waarin kennis, ervaringen en zorg werden uitgewisseld. Vooral vrouwen gebruikten deze informele netwerken om praktische wijsheid, verhalen en wederzijdse steun door te geven buiten de officiële structuren van kerk, staat en wetenschap. In deze context verwijst *Gossip* naar de kracht van samenwerking, het delen van verhalen en gedeelde ervaringen als dragers van alternatieve geschiedenissen en manieren van weten.

The exhibition *Gossip: Magic and Marginalisation* takes as its point of departure a neglected chapter in South Limburg’s history, the region’s witch persecutions. Like elsewhere, women here were also accused, tortured, convicted and killed. Their history forms part of broader historical processes in which patriarchal, religious and political power structures determined which bodies, forms of knowledge and ways of life were considered legitimate and which were pushed to the margins.

What we know about many of these women has reached us solely through the documents of their persecutors. Incomplete court records, interrogations, verdicts and brief notes are often the only surviving sources.¹ Their own words, experiences and perspectives have scarcely been recorded. Yet this history also raises questions that remain relevant today. How do societies deal with knowledge that lies outside dominant systems? Which stories are preserved and which disappear from view? And how do mechanisms of exclusion continue to operate in the present day?

The exhibition’s title, *Gossip*, refers to the concept revived by scholar Silvia Federici.² Originally, ‘gossip’ – derived from the Old English god, meaning ‘godparent’, and sibb, meaning ‘sibling’ – did not refer to idle talk but to close social relationships through which people exchanged knowledge, experiences and care. Women in particular used these informal networks to share practical wisdom, stories and mutual support beyond the official structures of church, state and science. In this context, *Gossip* refers to the power of collaboration, shared experiences and the sharing of stories as bearers of alternative histories and ways of knowing.

1. Die als bronnen voor historisch onderzoek worden ingezet.
2. Silvia Federici, *Witches, Witch-Hunting, and Women*, Oakland: PM Press, 2018.

Gossip, Magie en Marginalisering · Gossip: Magic and Marginalisation

3. Mona Chollet, *In Defense of Witches, The Legacy of the Witch Hunts and Why Women Are Still on Trial*, New York: St. Martin’s Press, 2018.

Hedge House

De tentoonstelling brengt kunstenaars uit Zuid-Limburg, Nederland, België en Duitsland samen rond de thema’s magie, marginalisering, folklore en spiritualiteit. Hun werk beweegt tussen geschiedenis en actualiteit, tussen ritueel en verbeelding, tussen persoonlijke ervaring en collectief geheugen.

Toeigenen en protest

Aan het begin van de tentoonstelling staan dertien stokobjecten, zoals hooivorken, harken en bezems uit het Boerderijmuseum in Schimmert: één voor iedere kunstenaar en de curator. Gereedschap voor huishouden en landarbeid of vervoersmiddelen naar een nachtelijke samenkomst? Ooit alledaagse voorwerpen van arbeid en zorg, ingezet voor vruchtbaarheidsrituelen, raakten tijdens de heksenvervolgingen beladen met achterdocht en groeiden uit tot een van de hardnekkigste beeldmotieven in de stereotypering van de heks.

Gossip brengt deze regionale erfgoedobjecten samen om zichtbaar te maken hoe gebruiksvoorwerpen door verhalen beladen raken met angst en uitsluiting en opnieuw kunnen worden toegeëigend als dragers van collectieve geschiedenis, erfgoed en verbeelding.

In deze tijd wordt de benaming *heks* bewust toegeëigend als feministisch symbool van autonomie en verzet. Schrijver Mona Chollet beschrijft hoe een term die historisch werd gebruikt om vrouwen te beschuldigen, te disciplineren en te marginaliseren — en nog altijd voortleeft als seksistisch scheldwoord en uiting van vrouwenhaat — zo een nieuwe betekenis krijgt.³ De hedendaagse toe-eigening keert die uitsluiting om: de heks belichaamt vrijheid van opgelegde normen rond zorg, ouderschap, ouderdom, lichaam en vrouwelijke gehoorzaamheid.

The exhibition brings together artists from South Limburg, the Netherlands, Belgium and Germany to address the themes of magic, marginalisation, folklore and spirituality. Their work moves between history and the present, between ritual and imagination, and between personal experience and collective memory.

Reclamation and protest

The exhibition begins with thirteen long-handled objects from the Farm Museum in Schimmert, including pitchforks, rakes and brooms, one for each artist and the curator. Were these tools for domestic and farm work, or a means of transport for getting to a nocturnal gathering? Once used in work, care and fertility rituals, these everyday objects became tainted with suspicion during the witch persecutions and grew into one of the most enduring visual motifs in the stereotyping of the witch.

Gossip brings these regional heritage artefacts together to show how everyday items become invested with stories of fear and exclusion and can, in turn, be reclaimed as bearers of collective history, heritage and imagination.

Today, the term ‘witch’ is consciously reclaimed as a feminist symbol of autonomy and resistance. Writer Mona Chollet describes how a term historically used to accuse, discipline and marginalise women, and which persists as a sexist insult and expression of misogyny, has acquired a new meaning.³ This contemporary reclamation reverses that exclusion so that

1. Which are used as sources for historical research.
2. Silvia Federici, *Witches, Witch-Hunting, and Women* (Oakland: PM Press, 2018), p. 35.

3. Mona Chollet, *In Defense of Witches: The Legacy of the Witch Hunts and Why Women Are Still on Trial* (New York: St. Martin’s Press, 2018).

Installatie-overzicht · Installation overview Gossip

Gossip, Magic en Marginalisering · Gossip, Magic and Marginalisation

In het werk *Slut-Stick Trophy* van **Lara Schnitger** komen sculptuur en feministisch protest samen. Met een stafachtige vorm en uitbundige bekleding van lingerie, kant en textiel draagt de sculptuur occulte en ritualistische associaties. Het werk maakt deel uit van *Suffragette City*, een doorlopende reeks collectieve processies waarin Schnitger samen met deelnemers de straat op gaat voor vrouwenrechten, gelijkheid en veiligheid. Haar *Slut-Sticks* zijn mede geïnspireerd op de SlutWalk-beweging, die zich verzet tegen victim blaming en het idee dat kleding, seksualiteit of gedrag geweld tegen vrouwen zou rechtvaardigen. Binnen *Gossip* onderstreept de sculptuur het recht op zelfbeschikking over het lichaam, seksualiteit en publieke aanwezigheid. Daarmee sluit Schnitgers werk aan bij de tentoonstelling als expliciet statement tegen misogynie, seksueel geweld en femicide en bij de noodzaak om historische mechanismen van disciplineren en uitsluiting te verbinden aan de voortdurende strijd voor veiligheid, autonomie en solidariteit.

De urgentie van dit protest wordt scherper wanneer we de historische diepte van misogynie en geweld tegen vrouwen onder ogen zien. De mechanismen waartegen hedendaagse feministische bewegingen zich verzetten hebben een lange geschiedenis van disciplineren, uitsluiting en controle. De heksenprocessen vormen daarvan een bijzonder gewelddadig hoofdstuk.

Historische context

Het is van belang de heksenprocessen in de juiste tijd en context te plaatsen. Zij behoren niet tot de Middeleeuwen, zoals vaak wordt gedacht, maar bereiken hun hoogtepunt in de vroegmoderne tijd. Deze periode werd

Hedge House

the witch embodies freedom from imposed norms of care, parenthood, ageing, the body and female obedience.

In her work *Slut-Stick Trophy*, **Lara Schnitger** combines sculpture with feminist protest. Its staff-like form and lavish covering of lingerie, lace and textiles evoke occult and ritual associations. The work belongs to the ongoing *Suffragette City* series of collective processions in which Schnitger and participants take to the streets to campaign for women's rights, equality and safety. Her *Slut-Sticks* are partly inspired by the SlutWalk movement, which opposes victim-blaming and the idea that clothing, sexuality or behaviour justifies violence against women. Within *Gossip*, the sculpture asserts the right to bodily autonomy, sexual autonomy and a public presence. It is an explicit statement against misogyny, sexual violence and femicide, and affirms the need to connect historical mechanisms of discipline and exclusion to the ongoing struggle for safety, autonomy and solidarity.

The urgency of this protest becomes all the more apparent when we confront the long history of misogyny and violence against women. The mechanisms that contemporary feminist movements oppose have a long history of discipline, exclusion and control. The witch trials form a particularly violent chapter in this history.

Historical context

It is important to place the witch trials in their proper historical context.

gekenmerkt door staatsvorming, religieuze conflicten, de opkomst van vroegkapitalisme en nieuwe juridische instituties. In een tijd van politieke instabiliteit, epidemieën en misoogsten groeide bovendien de behoefte aan controle en aan het aanwijzen van vermeende schuldigen. Tegelijkertijd nam de controle over vrouwelijke lichamen, arbeid en seksualiteit toe en werden patriarchale verhoudingen verder versterkt.

Het geloof in hekserij was niet nieuw. Beslissend was de toenemende bereidheid van overheden en rechtbanken om beschuldigingen serieus te nemen en marteling als verhoormethode in te zetten. Onder extreem geweld werden bekentenissen afgedwongen en werden beschuldigten gedwongen nieuwe namen te noemen, waardoor de vervolgingen zichzelf steeds verder versterkten. Onschuldige vrouwen werden onderworpen aan de meest gruwelijke martelmethoden. In het werk *Schandmasker* onderzoekt **Luca Soudant** hoe macht zich inschrijft in lichamen en stemmen. Centraal staat een replica van de *scold's bridle*, een metalen strafmasker dat ook binnenshuis werd gebruikt om vrouwen het spreken te ontnemen. Door het object onderdeel te maken van een feedbacksysteem ontstaat er een voortdurende resonantie. Het instrument dat ooit bedoeld was om vrouwen het zwijgen op te leggen wordt zelf een bron van geluid.

Ook het werk van **Natasja Kensmil** vertrekt vanuit geschiedenissen van uitsluiting en representatie. *The Ark of Moths and Butterflies* verbindt de geschiedenis van heksenvervolgingen met die van slavernij en koloniale geschiedenis. Deze periode viel samen met de oprichting van de VOC, de uitbreiding van de internationale handel en koloniale expedities die gepaard gingen met geweld, uitbuiting en de ontmenselijking van bevolkingen buiten Europa. Juristen en theologen ontwikkelden intellectuele kaders die dergelijke vormen van geweld konden rechtvaardigen en normaliseren.

They do not belong to the Middle Ages, as is often assumed, but reach their peak in the early modern period, which was marked by state formation, religious conflict, the advent of early capitalism and new legal institutions. At a time of political instability, epidemics and crop failures, people increasingly sought control and scapegoats. Control over women's bodies, labour and sexuality increased while patriarchal power relations became more deeply entrenched.

The belief in witchcraft was not new. What proved decisive was the growing willingness of governments and courts to take accusations seriously and use torture for interrogation. Under extreme violence, confessions were extracted and the accused were forced to name others, thus escalating the persecutions. Innocent women were subjected to horrific torture methods. In *Scold's Bridle*, **Luca Soudant** examines how power is inscribed in bodies and voices. The work features a replica scold's bridle, a metal punishment mask used domestically to silence women. By incorporating the object into a feedback loop, the work creates a continuous resonance. An instrument intended to silence women becomes a source of sound.

The work of **Natasja Kensmil** also draws on histories of exclusion and representation. *The Ark of Moths and Butterflies* connects the histories of witch persecutions, slavery and colonialism. This period coincided with the Dutch East India Company's founding, the expansion of international trade and colonial expeditions accompanied by violence, exploitation and the dehumanisation of peoples outside Europe. Jurists and theologians developed intellectual frameworks that justified and normalised such forms of violence. Against this backdrop, the figure in Kensmil's paintings exists somewhere between self-portrait, myth, history and transformation.

Gossip, Magic en Marginalisering · Gossip: Magic and Marginalisation

Hedge House

Installatie-overzicht · Installation overview Gossip

Tegen deze achtergrond verschijnen in Kensmils schilderijen figuren die zich bewegen tussen zelfportret, mythe, geschiedenis en transformatie. Geïnspireerd door de victoriaanse periode creëert zij een beeldtaal waarin romantiek, symbolisme en mystiek samenkomen. Heksenfiguren verschijnen intuïtief in haar werk, terwijl ook Winti en de doorwerking van de koloniale geschiedenis een rol spelen.

Verhalen en verbeelding

Waar archieven voornamelijk de stemmen van machthebbers bevatten, richten Leonie Brandner, Nina Guo en Shani Leseman zich op verhalen, kennis en ervaringen die op andere manieren zijn blijven circuleren. Voor het werk *If Only* onderzocht **Leonie Brandner** samen met operazangeres **Nina Guo** de mandragora of alruin, een plant die een belangrijke rol speelde in Europese folklore, kruidengeneeskunde en verhalen over magie. Daarmee bouwt Brandner en Guo's werk voort op de recente tentoonstelling *Hidden Messages* bij de buitenplaats door Marta & Slava, waarin dezelfde plant verborgen communicatie tussen mens en natuur opent.

Vroedvrouwen gebruikten de wortel al millennia lang op allerlei gebieden van de vrouwengezondheidszorg, zoals het opwekken van abortussen, het reguleren van de menstruatie en het bevorderen van de vruchtbaarheid. Terwijl de psychoactieve en verdovende werking er ook een van de belangrijkste ingrediënten voor de beroemde heksenalf of 'vliegalf' van maakte. Bovendien werd de alruin beschouwd als een wortel die geheimen en toekomstige zaken kon onthullen en de bezitter ervan rijkdom en vruchtbaarheid kon brengen. Juist deze combinatie van medicinaal gebruik, magie en volksgeloof kon in veel regio's in Europa leiden tot afgunst en

She creates a Victorian-inspired visual language where Romanticism, Symbolism and mysticism converge. Witch figures recur through an intuitive process. Her practice also draws on the Afro-Surinamese spiritual tradition of Winti and the legacy of colonial history.

Stories and imagination

Archives mainly contain the voices of those in power. However, Leonie Brandner, Nina Guo and Shani Leseman focus on stories, knowledge and experiences that have continued to circulate in other ways. For *If Only*, **Leonie Brandner** and opera singer **Nina Guo** researched the mandrake plant, which played an important role in European folklore, herbal medicine and stories of magic. Brandner and Guo's work thus builds on Marta & Slava's recent *Hidden Messages* exhibition at Kasteel Wijkre, which speculates that the plant reveals hidden forms of communication between humans and nature.

For millennia, midwives used mandrake in many aspects of women's health, including inducing abortions, regulating menstruation and aiding fertility. Its psychoactive and anaesthetic properties also made it one of the principal ingredients of the famous witch's flying ointment. The mandrake was also believed to reveal secrets and foretell the future, as well as bring wealth and fertility. In many parts of Europe, the combination of medicinal use, magic and folk belief could lead to envy and accusations of witchcraft.⁴ Through song, text, video and installation, Brandner and Guo combine botanical knowledge, mythical stories and historical sources in an environment where plants emerge as bearers of memory and longing.

4. Leonie Brandner, *Three Becomes Two Becomes One Becomes None* (Eindhoven: Onomatopoe, 2024).

beschuldigingen van hekserij.⁴ Via zang, tekst, video en installatie brengen Brandner en Guo botanische kennis, mythische verhalen en historische bronnen samen in een omgeving waarin planten verschijnen als dragers van herinnering en verlangen.

Ook **Shani Leseman** onderzoekt hoe verhalen zichtbaar kunnen worden gemaakt. Voor *Gossip* ontwikkelt zij een reeks muurschilderingen van mistwolken, waaruit bij aandachtig kijken andere vormen en beelden tevoorschijn komen. Sommige elementen tekenen zich helder af tegen de witte wand, andere vervagen, worden zacht in vlakken aangebracht of lijken gedeeltelijk weggeveegd. Geïnspireerd door *spirit photography*, ectoplasma's, witte wieven en hydrofeministische ideeën over kennis, ontstaan zo verschijningsvormen die zich ergens tussen aanwezigheid en afwezigheid bevinden. Zoals mensen figuren herkennen in wolken of betekenis zoeken in patronen, nodigt haar werk uit om aandachtig te kijken naar wat zich niet direct laat vastleggen. De tijdelijke muurschilderingen die in dialoog staan met de ruimte brengen Nederlandse en lokale geschiedenis, vrouwelijke verbondenheid, magie en verbeelding samen.

Een magische wereld

Magie vormt een belangrijke benadering binnen de tentoonstelling. De deelnemende kunstenaars geven er uiteenlopende invullingen aan, vanuit folklore, spiritualiteit, ecologie, ritueel, materialiteit en speculatie. Filosoof Federico Campagna beschrijft **Technic** als het dominante metafysische systeem van de hedendaagse westerse samenleving. Binnen dit systeem wordt de werkelijkheid begrepen vanuit datgene wat zich laat benoemen, classificeren en instrumenteel gebruiken.⁵ Symboliek, ritueel, intuïtie en

Shani Leseman also reflects on how stories can be made visible. For *Gossip*, she has developed a series of wall paintings of drifting clouds from which, upon closer inspection, other forms and images emerge. Some elements stand out clearly against the white wall, while others fade from view, others are softly applied in broad areas and still others seem to have been partially erased. Inspired by *spirit photography*, ectoplasm, the *witte wieven* (spectral mist-women of Dutch folklore) and hydrofeminist concepts, these works evoke forms that exist somewhere between presence and absence. Just as people discern figures in clouds or seek meaning in patterns, Leseman's work invites viewers to look closely at what resists being fixed or defined. In dialogue with the space, the temporary wall paintings coalesce Dutch and local history, female connectedness, magic and imagination.

A magical world

Magic is a recurring theme throughout the exhibition. The artists offer varied interpretations through the prisms of folklore, spirituality, ecology, ritual, materiality and speculation. Philosopher Federico Campagna describes **Technic** as contemporary Western society's dominant metaphysical system, within which reality is understood in terms of what can be named, classified and made useful.⁵ Consequently, symbolism, ritual, intuition and the ineffable easily lose their legitimacy. Campagna argues that **Magic** creates space for symbolism, intuition, imagination and more-than-human relationships. It emerges as a way of exploring other realities and forms of knowledge, care and connectedness. Many of the artists in *Gossip* investigate these very ways of knowing.

5. Federico Campagna, *Technic and Magic: The Reconstruction of Reality* (London: Bloomsbury, 2018).

Installatie-overzicht · Installation overview Gossip

het onuitsprekelijke verliezen daardoor gemakkelijk hun legitimiteit. **Magic** opent volgens hem juist ruimte voor symboliek, intuïtie, verbeelding en meer-dan-menselijke relaties. Daarmee verschijnt zij als een manier om andere werkelijkheden en vormen van kennis, zorg en verbondenheid te onderzoeken. Veel kunstenaars in *Gossip* onderzoeken juist deze vormen van weten.

Voor **Dakota Magdalena Mokhammad** schuilt kennis in de handen, in ambachtelijke kennis en in de relatie tussen mens en materiaal. Haar praktijk vertrekt vanuit animistische en spirituele tradities, geworteld in de kennis van haar voorouders, waarin planten, dieren (waaronder mensen), objecten en landschappen worden beschouwd als bezielde deelnemers aan een gedeelde werkelijkheid. Textiel is daarbij een manier om lichamen, bescherming en transformatie vorm te geven. Haar zachte sculpturen, kostuums en textiele objecten fungeren vaak als rituele dragers of als beschermende entiteiten. Ze ontwikkelt een dramatische, rococo-achtige wereld waardoor de werken een lichamelijke en bijna animistische aanwezigheid krijgen.

Ook **herman de vries**, ruimschoots aanwezig in de collectie van Jo en Marlies Eyck,⁶ de grondleggers van buitenplaats Kasteel Wijkre, ontwikkelde gedurende decennia een praktijk waarin materiaal, ritueel en de relatie met onze levende omgeving centraal staan. Zijn herbaria, plantencollecties en verzamelingen komen voort uit langdurige aandacht voor planten, landschappen en alternatieve vormen van kennis. In zijn werk *ashes: eschenau summersolstice fire*, wordt het rituele vuur van een midzomernacht het materiaal voor een nieuw beeld. Hij tekent een vlak waarin de herinnering aan een eeuwenoude traditie doorklinkt. Deze van oorsprong heidense viering, die nog steeds belangrijk is in vele culturen, werd op het hoogtepunt van de heksenprocessen in de 16e en 17e eeuw als Sint-Jansvuur gevierd.

For **Dakota Magdalena Mokhammad**, knowledge resides in the hands, in craft knowledge and in people's relationship to materials. Her practice stems from animist and spiritual traditions rooted in the knowledge of her ancestors in which plants, animals (including humans), objects and landscapes are regarded as ensouled participants in a shared reality. She uses textiles to express ideas about the body, protection and transformation. Her soft sculptures, costumes and textile objects function as ritual vessels or protective entities. She creates a dramatic, Rococo-style world that lends the works a physical and almost animistic presence.

The work of **herman de vries** features prominently in the collection of Jo and Marlies Eyck, founders of Kasteel Wijkre estate.⁶ Over several decades he has developed a practice centred on materials, ritual and our relationship with the natural world. His herbaria, archives and plant collections reflect a long-standing interest in plants, landscapes and alternative forms of knowledge. His work *ashes: eschenau summer solstice fire* renders a surface texture using the ashes of a Midsummer Night ritual fire in which the memory of an age-old tradition resonates. This originally pagan celebration, which is still important in many cultures, was celebrated as St. John's Fire at the height of the witch trials in the sixteenth and seventeenth centuries.

Herbal knowledge, brewing and the Church

Like this Midsummer festival, many rituals involving plants, fire, water, protection and the changing seasons were partly appropriated, renamed

5. Federico Campagna, *Technic and Magic: The Reconstruction of Reality*, London: Bloomsbury, 2018.

6. Nu onderdeel van de collectie Bonnefanten.

Gossip, Magic en Marginalisering · Gossip, Magic and Marginalisation

Hedge House

Kruidenkennis, brouwen en de kerk

Zoals dit midzomerfeest werden veel rituelen rond planten, vuur, water, bescherming en seizoenen deels door de katholieke kerk toegeëigend, herbenoemd en gereguleerd. Juist in Zuid-Nederland zijn daardoor veel oorspronkelijk heidense plaatsen en vieringen terug te vinden. Praktijken die binnen het leer- en rituele gezag werden geplaatst, konden als legitieme devotie voortbestaan; vergelijkbare vormen van kennis en magie buiten institutionele controle konden verdacht worden gemaakt en vervolgd. Zo werd de grens tussen geloof en bijgeloof een instrument van macht dat bepaalde wie betekenis mocht geven aan natuur, lichaam, zorg en het bovennatuurlijke.

Ook de kroetwusj, een Limburgse kruidenbundel waaraan genezende en beschermende krachten worden toegeschreven, werd rond Maria-Tenhemelopneming verzameld en in de kerk gezegend. Onder de naam **Project Wilgenvrouwen** onderzoeken Pleun Moons en beatrice pittman de relatie tussen landschap, vrouwelijke arbeid, plantenkennis en ritueel. Binnen *Gossip* eigenen zij zich de kroetwusj opnieuw toe en verplaatsen zij het ritueel bewust naar Samhain, een overgangsmoment rond 31 oktober dat voor hen als moderne heksen betekenisvol is. Daarmee zetten zij zich af tegen de dominante katholieke structuur die in Zuid-Limburg nog altijd sterk aanwezig is. Hun alternatieve viering activeert de beschermende betekenis van de kruidenbundel binnen een zelfgekozen spirituele praktijk en verbindt lokale plantenkennis met hedendaagse vragen rond zeggenschap, gemeenschap en ritueel.

Zoals centraal voor Project Wilgenvrouwen, speelden vrouwen eeuwenlang een belangrijke rol in het herkennen, verzamelen en toepassen van

and regulated by the Catholic Church. Many originally pagan sites and celebrations can be found in the southern Netherlands in particular. Practices that were placed within the Church's doctrinal and ritual authority could continue as legitimate forms of devotion, while comparable forms of knowledge and magic beyond institutional control were viewed with suspicion and persecuted. The boundary between faith and superstition became an instrument of power that determined who was entitled to ascribe meaning to nature, the body, care and the supernatural.

The *kroetwusj*, a traditional Limburg herbal bundle believed to possess healing and protective powers, was traditionally gathered around the Feast of the Assumption and blessed in church. **Project Wilgenvrouwen** is Pleun Moons and beatrice pittman, who research the relationship between landscape, women's labour, plant knowledge and ritual. Within *Gossip*, they reclaim the *kroetwusj* and deliberately shift the ritual to Samhain – a seasonal transition around 31 October that holds particular significance for them as modern witches – challenging the dominant Catholic tradition that remains prevalent in South Limburg. Their alternative celebration activates the protective meaning of the herbal bundle within a self-chosen spiritual practice, connecting local plant knowledge with contemporary questions of agency, community and ritual.

For centuries, women played a vital role in identifying, gathering and applying edible and medicinal plants – a history central to Project Wilgenvrouwen. This knowledge was shared through everyday practice, oral tradition and recipes. Brewing beer also remained part of domestic labour for many centuries.⁷ As alewives or brewsters, women could sell their surplus beer, gaining an income and economic independence. One

6. Their collection is now part of the Bonnefanten collection.

7. Some 7,000 years ago, women in ancient Egypt brewed beer.

Installatie-overzicht · Installation overview *Gossip*

eetbare en geneeskrachtige planten. Deze kennis werd gedeeld via de dagelijkse praktijk, mondelinge overdracht en recepten. Ook bierbrouwen behoorde lange tijd tot de huishoudelijke arbeid.⁷ Als *alewives of brewsters* konden vrouwen hun overschotten verkopen en zo inkomen en economische zelfstandigheid verwerven. Een theorie is dat het stereotype beeld van de heks met hoge puntmuts, ketel, bezem en kat voortkomt uit de *alewives*, die vanuit thuis maar ook tijdens feesten erop uit trokken met deze attributen om publiekelijk bier te verkopen.⁸ Bierbrouwende en bierverkopende vrouwen werden in de vroegmoderne tijd in satire en moraliserende beeldcultuur geregeld voorgesteld als onzedelijk, bedrieglijk of ontwrichtend, terwijl professionalisering en regulering hun positie verder onder druk zetten.⁹

Met de Brand Brouwerij als directe buur krijgt de bredere geschiedenis van brouwen, professionalisering en veranderende genderverhoudingen een lokaal perspectief. In Wijlre zijn sporen van bierproductie vanaf 1340 bekend, terwijl nauwelijks is vastgelegd wie thuis brouwde en verkocht. We weten dus niet welke rol vrouwen daarin speelden. Wel raakte de latere brouwerijcultuur sterk verbonden met mannelijke werknemers en verenigingen als schutterijen en voetbalclubs, terwijl vrouwen lang grotendeels buiten de organisatie, de productie en de publieke bierconsumptie bleven.

Nabij en wijdverspreid

Wat als waardevol wordt beschouwd, krijgt vaak een plek waar het kan worden opgeborgen, beheerd en behouden. Dat geldt voor ingrediënten en voor de herinneringen, kennis en betekenissen die ermee verbonden zijn. Uitgaande van de bestaande medijnkast van zijn moeder vormt **Mounir Eddib** zijn eigen kast waarin verhalen, objecten, ingrediënten en rituele materialen samenkomen die verbonden zijn met vormen van genezing en

theory is that the stereotypical image of the witch, with her pointed hat, cauldron, broom and cat, comes from *alewives* with these attributes who sold beer publicly both from home and at festivals.⁸ Women who brewed and sold beer were often portrayed in early modern satire and didactic imagery as immoral, deceitful or socially disruptive, while the growing professionalisation and regulation of the trade further undermined their livelihoods.⁹

The Brand Brewery's proximity to Kasteel Wijlre lends this broader history of brewing, professionalisation and changing gender relations a local perspective. Records of beer production in Wijlre date back to 1340, yet little is documented about who brewed and sold beer domestically, so the role women played remains largely unknown. In later centuries, brewing culture became closely associated with male workers and organisations such as shooting guilds and football clubs, while women remained largely excluded from brewing institutions, beer production and the public consumption of beer.

8. Laken Brooks, 'Why Did Women Stop Dominating the Beer Industry?', *Smithsonian Magazine*, March 8, 2021, <https://www.smithsonianmag.com/history/women-used-dominate-beer-industry-until-witch-accusations-started-pouring-180977171/>.
9. Judith M. Bennett, *Ale, Beer, and Brewsters in England: Women's Work in a Changing World, 1300–1600* (Oxford: Oxford University Press, 1996).

7. Al in het oude Egypte, zo'n 7.000 jaar geleden werd er door vrouwen bier gebrouwen.

8. Laken Brooks, *Why Did Women Stop Dominating the Beer Industry?*, *Smithsonian Magazine*, March 8, 2021, [smithsonianmag.com](https://www.smithsonianmag.com)

9. Judith M. Bennett, *Ale, Beer, and Brewsters in England: Women's Work in a Changing World, 1300–1600*, Oxford: Oxford University Press, 1996.

bescherming. Vanuit zijn Limburgse en Marokkaanse achtergrond en zijn interesse in Amazigh- en Sahrawi-tradities onderzoekt hij hoe kennis over materialen als lood en teer, maar ook over genezing en onzichtbare krachten, wordt doorgegeven en zich binnen hedendaagse Europese contexten en in zijn artistieke praktijk blijft ontwikkelen. Dergelijke praktijken zijn vaak verweven met lokale tradities en islamitische kosmologieën en bewegen zich in spanningsvelden rond gender, religie, magie en autoriteit. Het werk roept daarmee vragen op over de marginalisering van huiselijke, migratiegebonden en niet-institutionele kennisvormen.

Deze vragen reiken verder dan de Europese geschiedenis van heksenvervolgung. Volgens Silvia Federici behoren de mechanismen die daarin zichtbaar werden niet uitsluitend tot het verleden. Ook vandaag vinden in verschillende delen van de wereld heksenjachten plaats, waarbij vooral vrouwen onder druk van armoede, landonteigening, economische hervormingen en de ontwrichting van gemeenschappen tot zondebok worden gemaakt. Federici verbindt dit geweld met de uitbreiding van kapitalistische verhoudingen en met de strijd om land, arbeid en bestaanszekerheid. Haar analyse raakt aan een centrale vraag binnen *Gossip*: wie bepaalt welke lichamen, kennisvormen en manieren van samenleven als legitiem gelden, en wie wordt in tijden van onzekerheid als bedreiging aangewezen?

Deze hedendaagse werkelijkheid komt ook naar voren in *Night Soil – Nocturnal Gardening* van **melanie bonajo**, waarin beschuldigingen van hekserij nog altijd worden ingezet om vrouwen uit gemeenschappen te verdrijven. De film maakt zichtbaar hoe magie, spiritualiteit, gender en macht wereldwijd met elkaar verweven blijven en hoe historische mechanismen van beschuldiging, uitsluiting en geweld in nieuwe maatschappelijke omstandigheden voortleven.

Near and far-reaching

Things considered valuable are often given a place where they can be stored, cared for and preserved. This applies to ingredients and their associated memories, knowledge and meanings. Taking his mother's medicine cabinet as a starting point, **Mounir Eddib** creates his own, bringing together stories, objects, ingredients and ritual materials connected to forms of healing and protection. Rooted in his Limburg and Moroccan background and his interest in Amazigh and Sahrawi traditions, his work explores how knowledge of materials such as lead and tar, as well as healing and unseen forces, is passed down and continues to evolve within contemporary European contexts and his artistic practice. Such practices are often interwoven with local traditions and Islamic cosmologies, occupying a space shaped by tensions surrounding gender, religion, magic and authority. The work raises questions about the marginalisation of domestic and non-institutional forms of knowledge, including those shaped by migration.

These questions extend beyond the European history of witch persecutions. According to Silvia Federici, the mechanisms that became apparent in this history are not confined to the past. Even today, witch persecutions are taking place in various parts of the world, with women in particular being scapegoated under the pressure of poverty, land expropriation, economic reforms and the disruption of communities. Federici links this violence to the expansion of capitalist relations and the struggle over land, labour and livelihoods. Her analysis touches on a question posed throughout *Gossip*: who determines which bodies, forms of knowledge and ways of living together are legitimised, and who is cast as a threat in times of uncertainty?

Tegen deze achtergrond krijgt de rol van de kunstenaar een bijzondere betekenis. De kunstenaars in *Gossip, Magic & Marginalisering* gebruiken geschiedenis, folklore en magie als middelen om bestaande werkelijkheden en dominante narratieven kritisch te bevragen. Zij onderzoeken lokale verhalen, rituelen, plantenkennis, lichamen, landschappen en meer-dan-menselijke relaties en creëren daarmee ruimte voor andere manieren van kijken en samenleven om zo andere toekomsten voorstelbaar te maken. De tentoonstelling brengt folklore, ecologie, magie en hedendaagse kunst met elkaar in gesprek en nodigt uit om na te denken over de verhalen die samenlevingen bewaren, de kennis die zij legitimeren en de stemmen die zij naar de achtergrond verdringen. Tegelijkertijd opent zij ruimte voor verbinding, verwondering en meer solidariteit. Daarin krijgt Gossip opnieuw zijn oorspronkelijke betekenis: een praktijk van kennisdeling, zorg, solidariteit en collectieve verbeelding.

Marjolein van der Loo
Curator

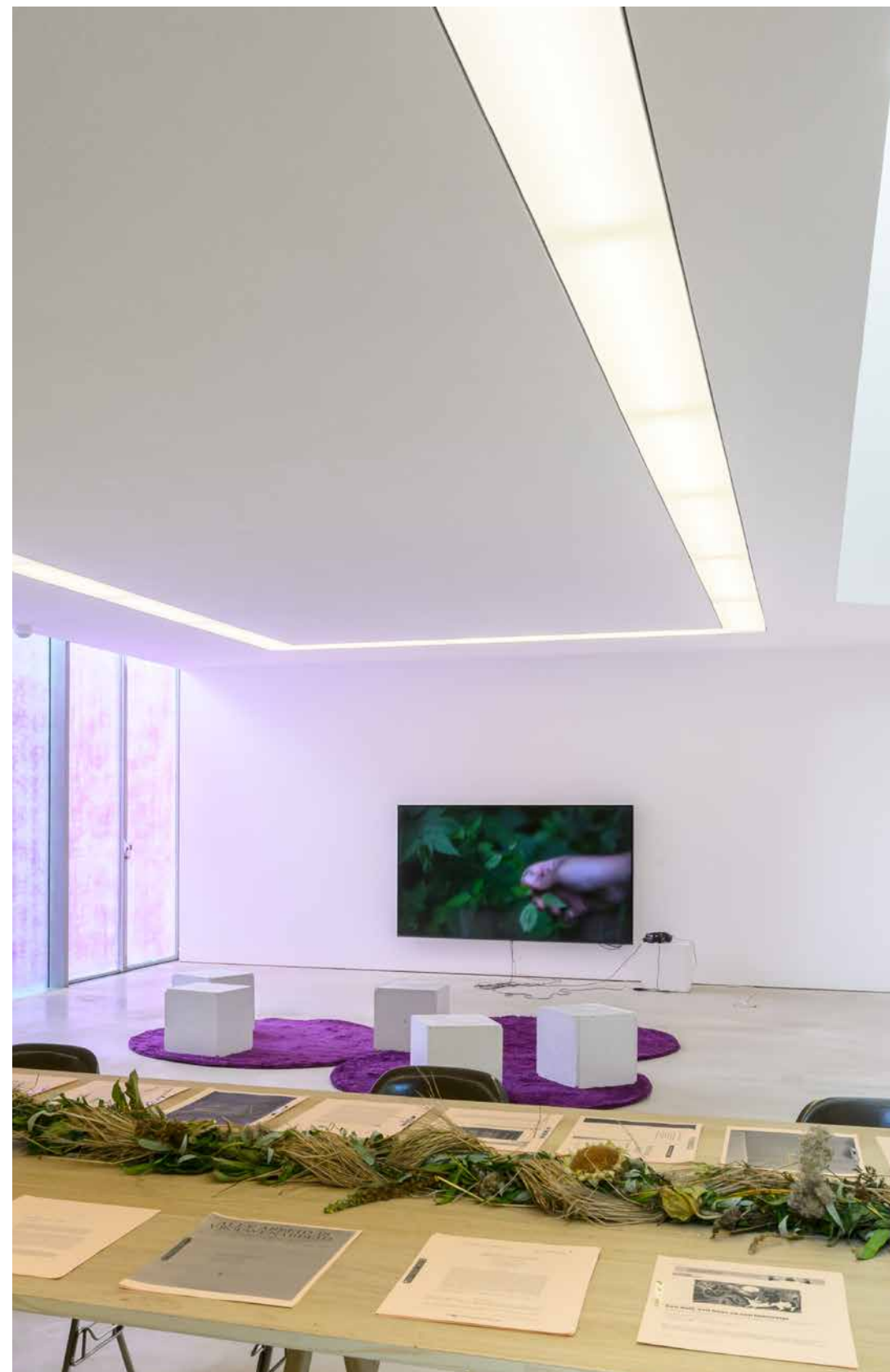
Night Soil – Nocturnal Gardening by **melanie bonajo** brings this reality into focus, showing how accusations of witchcraft are still used to drive women out of communities. The film reveals how magic, spirituality, gender and power remain intertwined across the world and how historical patterns of accusation, exclusion and violence continue under new social conditions.

From these perspectives, the role of the artist takes on particular significance. The artists in *Gossip: Magic and Marginalisation* use history, folklore and magic as a means to question prevailing worldviews and dominant narratives. They delve into local stories, rituals, plant knowledge, bodies, landscapes and more-than-human relationships, creating space for other ways of seeing and living together and for imagining different futures. The exhibition brings folklore, ecology, magic and contemporary art into dialogue, inviting visitors to reflect on the narratives societies preserve, the knowledge they legitimise and the voices they marginalise. At the same time, it creates space for connection, wonder and greater solidarity. Here, 'gossip' regains its original meaning as a practice of sharing knowledge, care, solidarity and collective imagination.

Marjolein van der Loo
Curator

Gossip, Magic en Marginalisering · Gossip: Magic and Marginalisation

Hedge House

Installatie-overzicht · Installation overview Gossip

Curator Gossip, Magie en Marginalisering
Marjolein van der Loo

Curator Daisychain - Vibeke Mascini
Xander Karskens

Projectleider · *Project manager*
Anne Vangronsveld

Tekst · *Text*
Manon Berns
Xander Karsken
Marjolein van der Loo

Vertaling · *Translation*
JLC Coburn

Fotografie · *Photography*
Peter Cox

Ontwerp · *Design*
Remco van Bladel / Studio for
Graphic Design and Typography

Druk en lithografie · *Printing and lithography*
Raddraaier, Amsterdam

Communicatie · *Communication*
Annelieke van Halen

Tentoonstellingsopbouw · *Exhibition installation*
Ron Bernstein, Roel Knappstein,
Bo Oudendijk, Emanuel Riksen,
Carmen Vollebergh

AV support
AV&F/ Coen van der Gugten

Met dank aan · *With thanks to*
Alle deelnemende kunstenaars · *All participating artists*, Marjolein van der Loo, alle bruikleen-gevers · *all lenders*, BorzoGallery Amsterdam, Andriesse ~ Eyck galerie, Bonnefanten, Museum Kranenburgh, Boerderijmuseum Schimmert

Met speciale dank aan · *with special thanks to*
Patronen en Vrienden · *Patrons and Friend Circle* · en alle vrijwilligers van buitenplaats Kasteel Wijlre · *and all volunteers of Kasteel Wijlre estate*

Buitenplaats Kasteel Wijlre ontvangt structurele subsidie van het Mondriaan Fonds, de Provincie Limburg en Gemeente Gulpen-Wittem. Het Elisabeth Strouven Fonds is eigenaar van landgoed en draagt zorg voor het onderhoud. Stichting buitenplaats Kasteel Wijlre is verantwoordelijk voor de exploitatie, de programmering van tentoonstellingen, programma's en projecten en het onderhoud van de Tuin. · *Kasteel Wijlre estate receives a structural subsidy from the Mondriaan Fund, the Province of Limburg and the Municipality of Gulpen-Wittem. The Elisabeth Strouven Fund is owner of Kasteel Wijlre estate and is responsible for its maintenance. The Kasteel Wijlre Estate Foundation is responsible for the exploitation, the programming of exhibitions, programmes and projects and the maintenance of the Garden*

Marjolein van der Loo bedankt · *would like to thank:*
De kunstenaars, het team van buitenplaats Kasteel Wijlre, Yannick Nuss, Nils Reichhardt, Gerard van de Garde, Ignace Cami, dr. William Arfman, Museum of Witchcraft and Magic, Boerderijmuseum Schimmert, Historisch Centrum Limburg, Heemkundevereniging Wielder.

Vibeke Mascini bedankt · *would like to thank:*
Ramses Almanza, Frédéric van Overschelde, Bettina Pixner, Jesus Canuto Iglesias, Ferco Mascini, Kees Reedijk, Lotte Nijhof, René Martínez, Finn Wagner, Salves van de Gronde, Jeremi Biziuk, Rijksakademie van Beeldende Kunsten.

